

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29.03.1976, sp. zn. 2 Cz 4/76, ECLI:CZ:NS:1976:2.CZ.4.1976.1

Číslo: 41/1977

Právní věta: Byla-li dohoda o převodu členských práv a povinností člena stavebního bytového družstva na jiného občana neplatná a došlo-li i k propadnutí majetku převodce, potom okresní národní výbor, který provádí realizaci trestu propadnutí majetku, uplatňuje nárok na zaplacení zůstatkové hodnoty podílu převodce ve stavebním bytovém družstvu (pokud již byly pro jeho uplatnění splněny předpoklady podle stanov stavebního bytového družstva /1/) vůči tomuto družstvu a nemůže úspěšně tento nárok uplatňovat proti občanovi, na něhož měla být práva a povinnosti neplatnou dohodou převedena.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.03.1976

Spisová značka: 2 Cz 4/76

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Družstvo stavební bytové, Národní výbory, Právní úkony, Řízení trestní

Předpisy: 40/1964 Sb. § 39

§ 457 156/1975 Sb. § 15

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 41/1977 sb. rozh.

Byla-li dohoda o převodu členských práv a povinností člena stavebního bytového družstva na jiného občana neplatná a došlo-li i k propadnutí majetku převodce, potom okresní národní výbor, který provádí realizaci trestu propadnutí majetku, uplatňuje nárok na zaplacení zůstatkové hodnoty podílu převodce ve stavebním bytovém družstvu (pokud již byly pro jeho uplatnění splněny předpoklady podle stanov stavebního bytového družstva 1)) vůči tomuto družstvu a nemůže úspěšně tento nárok uplatňovat proti občanovi, na něhož měla být práva a povinnosti neplatnou dohodou převedena.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 29. 3. 1976, [2 Cz 4/76](#))

Žalující Čs. stát - ONV v J. se žalobou podanou proti žalovanému Stavebnímu bytovému družstvu občanů v J. domáhal jednak určení, že dispozice člena tohoto družstva H. S. se zůstatkem členského podílu (převodem na jiného občana se schválením představenstva družstva) je neplatná, a dále se

domáhal toho, aby žalovanému stavebnímu bytovému družstvu bylo uloženo zaplatit žalobci hodnotu zůstatku členského podílu člena družstva H. S. částkou 5994 Kčs. Žalobce uváděl, že rozsudkem okresního soudu v Jihlavě z 8. 12. 1970 čj. 1 T 291/70-47 byl H. S. odsouzen pro trestný čin opuštění republiky a že mu byl uložen také trest propadnutí majetku. Dne 8. 8. 1969, den před svým odjezdem do zahraničí, uzavřel H. S. s J. F. dohodu o převodu práva užívání k družstevnímu bytu. Tato dohoda byla schválena rozhodnutím představenstva žalovaného stavebního družstva dne 1. 9. 1969. Podle názoru žalobce bylo třeba zmíněnou dohodu mezi H. S. a J. F. považovat za neplatnou ve smyslu ustanovení § 39 o. z. se zřetelem na to, že H. S. se zřejmě snažil vyhnout důsledkům hrozícího trestu propadnutí majetku v souvislosti se svým trestným činem nedovoleného opuštění republiky.

Žalované stavební družstvo namítalo, že dohoda o převodu členských práv mezi H. S. a J. F. nebyla v rozporu se zákonem a že členský podíl je v důsledku toho majetkem nynějšího člena družstva J. F.

Rozsudkem okresního soudu v Jihlavě byla žaloba v celém rozsahu zamítnuta s odůvodněním, že v daném případě je nutno chránit zájmy žalovaného stavebního bytového družstva jako socialistické organizace, že družstvo není v této věci pasívně legitimováno a že žalobce se musí se svým požadavkem obrátit na nynějšího člena žalovaného stavebního družstva J. F., na něhož H. S. svá členská práva převedl.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedený rozsudek soudu prvního stupně, který nabyl právní moci, když odvolání podané žalobcem bylo usnesením krajského soudu v Brně zamítnuto jako opožděné, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

S členským podílem člena stavebního bytového družstva lze disponovat jen v rámci stanov družstva.

Za trvání členství v družstvu a práva osobního užívání družstevního bytu člen družstva nemohl podle platných stanov 2) v době, v níž došlo k projednávání věci, uplatnit vůči družstvu nárok na výplatu zůstatkové hodnoty členského podílu; mohl tak však učinit po skončení členství, přičemž výplata této zůstatkové hodnoty byla vázána na vystěhování z bytu (čl. 22 Vzorových stanov stavebních bytových družstev z roku 1964).

V případě, že došlo pravomocně k výroku o propadnutí majetku člena družstva, přešlo uvedené právo na stát (zastoupený příslušným finančním odborem okresního národního výboru), pokud u člena družstva toto právo již dříve nezaniklo, např. platným převodem členských práv na jinou osobu (čl. 18 Vzorových stanov stavebních bytových družstev z roku 1964).

Jestliže žalobce především dovozoval neplatnost dohody o převodu členských práv a povinností mezi H. S. a J. F. z důvodů uvedených v ustanovení § 39 o. z., dovozoval tím i to, že nemohlo dojít k platnému převodu členských práv mezi nimi a že tedy na stát přešlo právo na případnou výplatu zůstatkové hodnoty členského podílu; právem tedy vystupoval v řízení před soudem jako žalobce. Jako žalovaný v tomto sporu pak přichází v úvahu právě jen žalované stavební bytové družstvo, protože jde o majetkové právo člena družstva, uplatnitelné jen proti tomuto družstvu a nikoliv proti občanu, na něhož mělo být toto právo dohodou převedeno.

Nesprávně proto soud prvního stupně nepovažoval žalované družstvo za nositele právního vztahu uplatněného v tomto řízení a žalobu zamítl.

Vzhledem k tomuto nesprávnému právnímu nároku nezabýval se soud prvního stupně již dalšími právními otázkami této věci.

Z hlediska procesního bylo třeba především uvážít, zda lze v téže žalobě uplatnit návrh na určení

neplatnosti dohody o převodu členských práv na jiného občana (tedy návrh podle ustanovení § 80 písm. c/ o. s. ř., u něhož by bylo třeba dovodit i naléhavý právní zájem) a současně návrh na plnění (tedy návrh podle ustanovení § 80 písm. b/ o. s. ř.). Z hlediska hmotněprávního pak bylo třeba podrobným zjištěním všech okolností uzavírané dohody opatřit si podklady pro posouzení, zda šlo o právní úkon neplatný z hlediska ustanovení § 39 o. z., který by svým obsahem nebo účelem odporoval zákonu nebo jej obcházel anebo se přičil zájmům společnosti. 3) V případě, že by šlo o právní úkon neplatný, mohl by takový závěr být podkladem pro určovací výrok, jestliže by ještě nevznikl nárok na plnění, tj. na výplatu zůstatkové hodnoty členského podílu, takže by bylo možno dovodit naléhavý právní zájem na určení neplatnosti dohody. Pokud by byl již dán nárok na výplatu zůstatkové hodnoty členského podílu (čl. 22 Vzorových stanov stavebních bytových družstev z roku 1964), bylo by možno rozhodnout jen o návrhu na plnění, kdežto otázku neplatnosti by soud řešil jako otázku předběžnou; přitom by rozhodnutí představenstva žalovaného družstva o souhlasu k převodu členských práv nemohlo z neplatného právního úkonu učinit právní úkon platný, neboť nešlo o rozhodnutí řešící otázku platnosti dohody mezi H. S. a J. F.

Soud prvního stupně si tedy také pro zjištění skutečného stavu věci neopatřil náležité podklady provedením potřebných důkazů (§ 6 a § 120 odst. 1 o. s. ř.).

Bylo proto stížnosti pro porušení zákona vyhověno, rozsudek soudu prvního stupně i na něj navazující usnesení krajského soudu v Brně byly zrušeny a věc vrácena okresnímu soudu v Jihlavě k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí (§ 242 odst. 1 o. s. ř.).

1) Srov. nyní čl. 25 Vzorových stanov stavebních bytových družstev, vydaných Českým svazem bytových družstev (uveřejněných ve Zpravodaji ČSBD č. 3/1975 pod poř. č. 5 a 6); obdobně i ve Vzorových stanovách stavebních bytových družstev, vydaných Slovenským svazem bytových družstev (uveřejněných ve Vestníku SZBD v částkách 5a, 5b ročníku 1975 pod poř. č. 8 a 9).

2) Srov. Vzorové stanovy stavebních bytových družstev, vydané Ústřední radou družstev, jejichž vydání bylo oznámeno v částce 76/1964 Sb.

3) Srov. k tomu rozhodnutí uveřejněná pod č. 34/1975 a č. 35/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.